

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ

Národní pedagogická knihovna Komenského

Oddělení bibliografie a dokumentace

KOMENIOLOGICKÁ LITERATURA ZA ROK 2008 S DODATKY ZE STARŠÍ ZÍSKANÉ LITERATURY

Heslo:	komeniologie
Datum zpracování:	18. 8. 2009
Zpracovatel:	Eva Berndorffová, Marcela Petrovičová
Počet záznamů:	93
Druhy dokumentů:	články, stati, recenze
Časové vymezení:	2008 s dodatky ze starší literatury
Jazykové vymezení:	čeština, slovenština, němčina, angličtina
Uspořádání záznamů:	na 1. úrovni tematické podle skupin MDT na 2. úrovni abecední podle názvu

OBSAH

čísla záznamů:

Konference	1–3
Výstavy	4–5
Vědecké instituce	6–7
Výročí, jubilea	8
Muzea	9–14
Edice díla	15
Filozofie	16–30
Teologie	31–39
Politika	40–55
Pedagogika	56–77
Umění	78
Literatura a jazykověda	79–80
Život a dílo	81
Komeniologové, životopisy	82–84
Komeniologický výzkum	85–92
Historie	93

ÚVOD

Předkládaná publikace je výběrovou bibliografií naší a částečně i zahraniční komeniologické literatury za rok 2008 s dodatky ze starší získané literatury. Excerptní základnu bibliografie tvoří sborníky s komeniologickou tematikou, odborné časopisy (komeniologické, historické, pedagogické, filozofické, teologické, literárněvědné a vlastivědné) a v menší míře i denní tisk. Záznamy článků a statí obsahují anotaci a údaje o resumé nebo literární a obrazové příloze. Při zpracování je sledován záměr postupného vytvoření co nejdříve pojeté komeniologické bibliografické databáze, která zahrne i retrospektivu. Šíře zpracovatelského záběru je mimo jiné ovlivněna dostupností této literatury.

Záznamy jsou řazeny do tematických skupin podle Mezinárodního desetinného třídění, uvnitř skupin jsou řazeny abecedně podle názvu. Publikaci doplňuje seznam analyticky zpracovaných sborníků z fondu NPKK a autorský jmenný rejstřík.

Tento soupis je výběrovým výstupem z bibliografické databáze komeniologické literatury, která je v Národní pedagogické knihovně Komenského vytvářena od roku 1993. V současné době je databáze komeniologické literatury společně s Pedagogickou bibliografickou databází zpřístupněna na webových stránkách NPKK <http://www.npkk.cz>
<http://www.npkk.cz/opac.php>

KONFERENCE

001

061.3(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Mezinárodní vědecká konference „Odkaz Jana Amose Komenského kultuře vzdělávání“ / Klaus Schaller ; [Překladatel] Jiří Beneš - 2 pozn. - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 120-122.

Svou stručnou zprávu o mezinárodní vědecké konferenci „Odkaz Jana Amose Komenského kultuře vzdělávání“ začal německý komeniolog K. Schaller vzpomínkou na podobnou konferenci před padesáti lety. Připomněl, že od té doby se naše znalosti o díle a myšlení Jana Amose značně rozšířily a je kladen důraz hlavně na poslední pojem výukové triády, totiž na omnino.

002

061.3(Komenský, J.A.)(437.1):37(Komenský, J.A.)

Odkaz Jana Amose Komenského kultuře vzdělávání / Klaus Schaller - [čeština]

In: Český časopis historický : Založen 1895 - ISSN 0862-6111 - Roč. 106, č. 2 (2008), s. 474-476.

Zpráva o komeniologické konferenci s mezinárodní účastí, která se při příležitosti 350. výročí prvního vydání Veškerých spisů didaktických (Opera didactica omnia - ODO) r. 1657 v Amsterdamu konala ve dnech 15.–17. 11. 2007 v Praze. Připomínka konference z r. 1957 a zpřístupnění Obecné porady o nápravě věcí lidských. Její souvislost s Veškerými spisy didaktickými v oblasti pedagogiky. Program současné konference a nové podněty, které z ní vzešly pro řešení problematiky náplně současného kurikula a způsobů výuky.

003

061.3:37.014.25:37.017.7:37.014.53(437)(430.2)

Zusammenfassung und Schlusswort der Internationalen Konferenz zum 350. Jahrestag des Erscheinens der „Opera didactica omnia“ des J. A. Comenius zu Amsterdam [Shrnutí a závěrečné slovo Mezinárodní konference k 350. výročí vydání souborného didaktického díla J. A. Komenského „Opera didactica omnia“ v Amsterdamu] / Klaus Schaller - [němčina]

In: Vierteljahrschrift für wissenschaftliche Pädagogik - ISSN 0507-7230
- Roč. 83, č. 4 (2007), s. 491-494.

Obsah mezinárodní konference k 350. výročí vydání díla J. A. Komenského Opera didactica omnia v r. 1657: vydání faksimile ODO v r. 1957, zakládání komeniologických společností ve světě, komeniologický výzkum. Angličtina jako lingua franca. Pokrokový charakter Komenského pedagogiky. Prezentace Komenského pansofických snah jako ráje lidskosti ve společnosti socialistické, kterou autor označuje za pozitivní tečku v dějinách člověka. Spolupráce bývalé ČSSR a NDR v komeniologii. Postoj J. A. Komenského k jeho vlastní tvorbě. Komeniolog Jan Patočka. Teologický labyrint Komenského didaktiky. Komenského odkaz – nutnost humanistické výchovy v globalizující se společnosti.

VÝSTAVY

004

061.4:284

Výstava 550 let Jednoty bratrské / Alena Nastoupilová - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28
(2008), s. 127-128.

Stručná zpráva o výstavě, která se konala od 5. do 30. 3. 2008 v prostorách Sboru Českých bratří v Mladé Boleslavi. Dokumenty na jednotlivých panelech. Osudy původního českobratrského kalicha, který byl zazděn koncem 16. století v budově Sboru v Ústí nad Orlicí a nalezen r. 1850. Ukázky tisku Bible a kancionálů (např. modlitby a kancionál Wáclava Klejcha z r. 1722).

005

061.4(Konečný, M.):284

Výstava písemností z archivu biskupa Matouše Konečného / Alena Nastoupilová - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28
(2008), s. 125-127.

Výstava z písemností českobratrského biskupa M. Konečného z Mladé Boleslavi se konala ve dnech 1. 3.–19. 3. 2008 v Muzeu Mladoboleslavska. Soubor přijatých dopisů, soupisů členů Jednoty bratrské z oblasti Pojizeří, Polabí a východních Čech a dalších rejstříků, které obsahují důležité a zajímavé zprávy o životě Jednoty a o jejích

jednotlivých členech (J. A. Komenský) byl objeven v srpnu r. 2006 na mladoboleslavském Karmelu. Jeho průzkum stále pokračuje.

VĚDECKÉ INSTITUCE

006

061.12:37(Komenský, J.A.)

Comenius und der Akademiegedanke im 17. Jahrhundert [Komenský a myšlenka akademie v 17. století] / Conrad Grau - 19 pozn., 2 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 479-486.

Myšlenka na založení organizace, která by se zabývala soustředováním informací o nových poznacích ve vědě a jejich rozšiřováním mezi učenci, vznikla už před obdobím, ve kterém pracoval J. A. Komenský. G. Galilei (1564–1642) spoluzaložil Academia dei Lincei, I. Newton (1642/3–1727) byl členem londýnské Royal Society. Komenský sice žádnou akademii nezaložil, ale nesporně k jejímu založení přispěl (zasloužil se o to mimo jiné spisem *Via lucis*). První akademii věd založili v Berlíně D. E. Jablonski, vnuk Komenského, a G. W. Leibniz r. 1700.

007

061.12:37(Komenský, J.A.)

Comenius' pansophic Universal University of Nations, Sciences and Arts [Komenského pansofická univerzální univerzita národů, věd a umění] / Werner Korthaase - 79 pozn., 8 obr. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 487-510.

Rozsáhlá, široce pojatá studie o historii vzniku první akademie věd a snahách J. A. Komenského o její založení. Autor vychází ze snah „Velkého kurfiřta“ Fridricha Viléma Braniborského o založení takové instituce v městě Tangermünde, kde tehdy sídlil. Popisuje pobyt Komenského v Londýně, kde napsal spis *Via lucis* a v kruhu tamních přátel přemýšlel o zřízení kolegia světla. Komenský na ně myslel i v Sárospataku, kde se setkal se švédským učencem a diplomatem

B. Skyttem. Ten myšlenku akademie také podporoval. G. W. Leibniz a D. E. Jablonski a vznik první akademie věd v Berlíně r. 1700.

VÝROČÍ, JUBILEA

008

929(Korthaase, W.): 082

Studia Comeniana et historica svému věrnému spolupracovníkovi /

Petr Zemek - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 117.

Zpráva o sborníku nazvaném Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland, jehož vznik inspirovala redakce periodika Studia Comeniana et historica. Měla to být pocta celoživotnímu dílu komeniologa W. Korthaaseho (1937–2008). Oslavenec se zúčastnil jeho redigování, ale jeho vydání se už nedožil. Výsledkem spolupráce s Beate Motelovou a Jiřím Benešem se stal velmi zajímavý a podnětný obraz německého komeniologického bádání.

MUZEJA

009

069(Komenský, J.A.)

Muzeum Komenského v Uherském Brodě slaví / Petr Zemek -

[čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 114-115.

Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě v r. 2008 oslavilo 110. výročí svého vzniku (4. 9. 1898). Stručný přehled jeho osudů, důraz na prestiž, kterou si muzeum získalo pořádáním uherskobrodských komeniologických kolokvií. Na jejich organizaci se podílel P. Floss. Styky s ostatními komeniologickými institucemi a se zahraničím (Muzeum J. A. Komenského v Naardenu).

010

069(Bible kralická)

Památník Bible kralické v Kralicích / Monika Doležalová - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 133.

Historie tvrze a Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou. V letech 1578–1620 zde byla umístěna tajná tiskárna Jednoty bratrské. V r. 1956 byly na tomto místě zahájeny archeologické výzkumy, při nichž byly objeveny různé předměty denní potřeby a světový unikát: více než 4 000 originálních kovových literek (písmen) z bývalé tiskárny. V r. 1967 začala stavba Památníku, který byl otevřen 28. 9. 1969. Nejnovější expozice, nazvaná Dílo tiskařů Jednoty bratrské, je z r. 2001. Připravuje se výstava Labyrint života Jana Amose Komenského.

011

069(Komenský, J.A.):929(Komenský, J.A.): 725.9

Památník Jana Amose Komenského v Horní Branné / Jaroslav Dejmek - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 130-131.

Pobyt J. A. Komenského v Horní Branné u Jilemnice koncem ledna r. 1628 a vznik muzejní expozice připomínající tuto událost na zdejším zámku. Původní náplň expozice. Společenské změny po r. 1989 a průběh oslav 400. výročí narození J. A. Komenského v Horní Branné.

012

069(Komenský, J.A.)

Památník Jana Amose Komenského v Komni / Obecní úřad Komňa - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 131-132.

Památník J. A. Komenského v Komni existuje od r. 1992. Úsilí obce o záchranu staré sýpky z r. 1774. Snaha o její zachování v období socialismu, úpravy po r. 1989. Koncepce muzejní expozice, její otevření v r. 1992 a práce muzejních pracovníků z Uherského Brodu (PhDr. Dana Velčovská) a většiny obyvatel Komni.

013

069(Komenský, J.A.): 284: 725.9

Památník Jana Amose Komenského v Kunvaldu / Josef Paďour - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 129-130.

Historie vzniku památníku a sboru Jednoty bratrské v Kunvaldu. Proměny, kterými sbor prošel za posledních sto let, a zásluhy

Českokobratrské církve evangelické, které objekt patří, o jeho revitalizaci. Expozice umístěná v domku a jeho návštěvnost. Akce pořádané ve sborových prostorách pravidelně a plány do budoucna.

014

069(Komenský, J.A.)

Rok 2007 v činnosti i hospodaření Muzea Komenského v Přerově, p. o., byl zdařilý / František Hýbl - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 116.

Stručná zpráva o činnosti Muzea J. A. Komenského v Přerově za r. 2007. Nárůst počtu inventárních jednotek ve sbírkových fondech, výstavy v muzeu i mimo něj v České republice (hmatová výstava o ptačím životě pod názvem Šáhni si na ptáka, výstava slabikářů ve Florencii v Itálii). Rekonstrukce školní třídy a pokoje učitele z období první Československé republiky v Koločavě na Ukrajině. Účast na mezinárodní konferenci k 350. výročí vydání Komenského souboru Opera didactica omnia v Praze v listopadu 2007. Vyrovnaný finanční rozpočet.

EDICE DÍLA

015

081(Komenský, J.A.)

The works of Comenius : criteria for the classification of over 200 titles [Díla Komenského : kritéria pro rozdělení více než dvou set titulů] / Martin Steiner - 1 fot., 1 obr. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 940-944.

Problematika klasifikace díla J. A. Komenského. Autor stati ho rozděluje podle jazyka, ve kterém ta která práce vznikla, podle obsahu nebo vědecké disciplíny, ke které patří, podle formy (próza, poezie, traktát, polemika, dialog, hra, fiktivní dopis) a podle současných znalostí o Komenského autorství (u mnoha děl ještě nebylo s určitostí prokázáno). Pro kritickou edici Johannis Amos Comenii Opera omnia, která vychází v Akademii věd České republiky, bylo dílo Komenského rozděleno do 26 tematických okruhů; vydání bude mít celkem asi šedesát svazků.

FILOZOFIE

016

14(Komenský, J.A.)

„Architektura domu“ mezi more geometrico a omnia sponte fluent /

Miloslav Průka - 38 pozn. - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 14-20.

Filozofické myšlení J. A. Komenského čerpá ze středověku i novověku. Snaží se o smíření rozumu a víry. Nositelem obou je člověk, kterého Komenský chápe jako bytost se svobodnou vůlí. Paradoxně se však musí rozumem i vůlí podřídit Bohu, který jediný ví, co skutečně potřebujeme. V souvislosti s touto vírou doufá Komenský, že „jednou“ dojde i ke shodě všech lidí ve všech důležitějších otázkách. Tímto hledáním „jednoho potřebného“ je nám J. A. Komenský blízký i dnes.

017

14(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Comenius - Weltfriede und Harmonie : vergessene

humanökologische Beiträge zu einen Europa des Friedens [Komenský

- světový mír a harmonie : zapomenuté humanisticko-ekologické příspěvky k Evropě míru] / Konrad Moll - 21 pozn., 2 obr., 2 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 680-694.

Popis proměn, které se udály v době života Komenského a které pokračovaly i v období Leibnize a Kanta, kteří byli jeho obdivovateli. Třicetiletá válka postavila J. A. Komenského před úkol pokusit se zajistit Evropě trvalý mír. Za východisko považoval vzdělávání každého jedince, ukončení války a reformu kultury. Jeho pansofie vyrůstala z obdivu ke kráse světa. Uvědomoval si, že toto sjednocení musí mít i ekonomický základ. Dnešní snahy o politický a sociální konsensus jsou v jistém smyslu pokračováním jeho snah.

018

14(Komenský, J.A.)

Comenius and res humanae [Komenský a věci lidské] / Dagmar

Čapková - 7 pozn., 2 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 142-151.

Základní principy nápravy věcí lidských. Tyto myšlenky, které Komenský rozvedl v sedmi částech své Obecné porady, se rodily jednak z jeho přístupu ke vzdělávání, které by mělo každému pomoci při snahách o nápravu daného stavu společnosti, jednak z přesvědčení, že je třeba ukončit třicetileté válečné běsnění a pokusit se řešit spory mezi národy a konfesemi mírovými prostředky. Základními principy byly filozofie, politika a náboženství.

019

14(Komenský, J.A.)

Comenius and western philosophy [Komenský a západní filozofie] /
Dmitrij Čiževskij - 35 pozn., 2 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 237-249.

Ve filozofii J. A. Komenského se uplatňují prvky renesanční i barokní. Barokní je zvláště jeho přesvědčení o přímé účasti a vlivu Boha na dění ve světě. V období renesance kladli naproti tomu filozofové větší důraz na samostatnost a aktivitu každého jedince. Autor příspěvku uvádí některé učence, které filozofie Komenského v období 17. až 19. století ovlivnila (G. W. Leibniz, I. Kant). (Tato studie poprvé vyšla česky r. 1940 v publikaci Co daly české země Evropě a lidstvu. Autor použil pseudonym Fritz Erlenbusch).

020

14(Komenský, J.A.)

Die erste und zweite Natur bei Comenius : sieben Thesen und ein Lied [První a druhá přirozenost u Komenského : sedm tezí a jedna píseň]
/ Henning Vierck - 81 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 894-912.

Filozofie J. A. Komenského se většinou odvozuje od jeho politického a vědeckého myšlení. K této dvojici je třeba přidat ještě náboženství.

Teprve potom je možné správně chápat jeho „světový dvůr míru“, „světovou konsistoř“ a „kolegium světla“. Autor studie nevěří, že by tyto instituce skutečně mohly zabránit válce, ale uvědomuje si, že Komenský tak čelil přeměně první přirozenosti člověka – jeho kultivace – v druhou, produktivní. Závěr studie tvoří rozbor Komenského písně O stvoření všech věcí.

021

14(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Gewalt sei ferne den Dingen : welche Chancen gibt es nach dem 11. September für die Realisierung dieses Gedankens, und was kann die Menschheit dafür tun? [Bud' násilí vzdáleno věcem : jaké možnosti máme po 11. září a co pro to může lidstvo udělat?] / Jaroslava Pešková - 16 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 51-59.

Problematika soužití jednotlivých národů ve světě se po událostech z 11. září 2001 dostává do jiného světla. Autorka příspěvku rozebírá přístup J. A. Komenského k této stěžejní otázce jeho Obecné porady a dospívá k názoru, že přes změny, kterými lidská společnost od 17. století prošla, je jeho postoj stále aktuální.

022

14(Komenský, J.A.)

Gnozeologická jednota smyslů, rozumu a zjevení Božího neboli noetické akcenty Komenského celostního zření / Tomáš Foltýn - 24 pozn. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 18

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 3-13.

Názory autora studie na filozofická východiska odkazu J. A. Komenského. Jeho filozofie vychází ze smyslového poznání světa. Tento proces je pravdivý a správný, protože ho řídí Bůh, který je neomylný. Správné poznání je návodem ke správné činnosti. Poznáním se však také mění náš postoj ke světu, což vede k touze překonat problémy a k úsilí vychovat zodpovědného a čestného občana. Poznání se tak dovršuje v jednotě smyslů, rozumu a zjevení.

023

14(Komenský, J.A.):167.5

Die Insel Utopia des Comenius und : gegen „Kriege, Schlachten und Metzelein“ [Ostrov Utopie Komenského a : proti „válkám, bitvám a režím“] / Werner Korthaase - 45 pozn., 8 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 874-893.

Politické myšlenky a utopické plány J. A. Komenského, které zachytil v Panorthosii, části své Obecné porady, nebyly širší veřejnosti dlouho známé. Nevyhovovaly totiž marxistické ideologii komunistického režimu. Je třeba vědět, že Komenský, který znal utopická díla T. Moora, T. Campanelly a F. Bacona, termín utopie nepoužíval; jeho představy byly realisticko-idealistické. Ztvárnil je zvláště ve svých osmi tzv. školských hrách, které napsal v letech 1651–1653, kdy působil v Sárospataku. Jejich hlavní myšlenky: snášenlivost mezi lidmi, rovnoprávnost všech a svoboda projevu. Vláda měla být aristokratická a zachovávat trvalý mír.

024

14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

John Amos Comenius, citizen of the world [Jan Amos Komenský, občan světa] / Isaac Leon Kandel - 11 pozn., 4 obr. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 511-520.

Hodnocení J. A. Komenského jen jako vynikajícího pedagoga je podle autora této stati nesprávné. Pro Komenského bylo vzdělání jen prostředkem „nápravy věcí lidských“. Komenský považoval všechny lidi za sobě rovné před Bohem (i když nechtěl rušit rozdělení společnosti na třídy). Proto by všichni měli mít možnost naučit se podle svých schopností všechno, co budou potřebovat pro život. Výchova by je měla naučit toleranci k jinému než vlastnímu náboženství a názoru. V tom smyslu byl Komenský „občan světa“.

025

14(Leibniz, G.W.):14(Komenský, J.A.)

Der junge Leibniz über Johann Amos Comenius : eine Laudatio in Versen [Mladý Leibniz o Janu Amosovi Komenském : chvála (laudatio) ve verších] / Hartmut Hecht - 16 pozn., 1 schéma, 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 377-390.

Vztah G. W. Leibnize (1646–1716) k filozofii J. A. Komenského. Oba se shodovali v tom, že Descartesův mechanický přístup ke světu filozofii i realitu příliš ochuzuje, a proto hledali jiný filozofický systém. Oba pojímali člověka i svět dynamicky. S tím souvisí i jejich víra v možnost sestrojení perpetua mobile. Leibniz dílo Komenského poměrně dobře znal, ve své knihovně měl 13 jeho spisů. Laudatio pak vzniklo jako projev obdivu k předchůdci.

026

14(Komenský, J.A.)

Komenského synkritická metoda / David Rybák - 56 pozn. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 21-30.

Prvek podobnosti v synkritické metodě J. A. Komenského. Velká didaktika nebyla teoretickým spisem, ale dílem pro život. Triadické analogie. Analýza, syntéza a synkrize (porovnávání). Aplikace synkrize v Didaktice. Základem synkrize v Obecné poradě je panharmonie jednotlivých světů. Konstrukce „světa možného“ jako úplné a dobře uspořádané myšlenkové soustavy všeho, co je možné si představit, žádat a vykonat. Myšlení Komenského je mnohvrstevné, proto v něm můžeme vidět klíč ke krizi 17. století i k naší dnešní situaci.

027

14(Komenský, J.A.)

Die Pansophie als bestes Mittel zur Friedensstiftung [Pansofie jako nejlepší prostředek k zajištění míru] / Dietrich Mahnke - 45 pozn., 9 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 250-267.

D. Mahnke nehodnotil dílo J. A. Komenského jen jako odkaz světově proslulého didaktika a pedagoga, ale zvláště jako příklad speciálního přístupu ke kultuře baroka. Tento jeho postoj ovlivnil např. G. W. Leibnize. Ten odmítl, že by filozofie Komenského vycházela z empirie, a ocenil jeho barokní racionalistickou metafyziku. Komenský byl přesvědčen o rovnosti všech lidí. Jeho pansofie není jen shrnutím znalostí lidstva z nejrůznějších oborů, ale také pokusem o nastolení míru mezi národy prostřednictvím smíření všech filozofických systémů a náboženství.

028

14(Komenský, J.A.)

Soziale Gerechtigkeit bei Comenius : „alle sollen essen, trinken, sich kleiden und Gott preisen“ [Sociální spravedlnost u Komenského :

„všichni musí jíst, pít, oblékat se a chválit Boha“] / Veit-Jakobus Dietrich - 8 pozn., 3 obr. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 7

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 355-366.

Ve spisech Komenského se nacházejí dvě tendence: moralistní a analytická. První se projevuje v díle Listové do nebe, které autor napsal jako sedmadvacátý r. 1619, když získal určité zkušenosti jako kazatel a učitel ve Fulneku. Analytický pohled je zastoupen ve spisu Angelus pacis (Anděl míru), který věnoval jednání Holanďanů a Angličanů o ukončení námořní války, jež se konalo r. 1667 v Bredě. Moře nemá podle názoru autora patřit žádnému státu, ale Bohu. Všichni na ně mají mít stejná práva, protože „všichni musí jíst, pít, oblékat se a chválit Boha“. Komenský se zde odvolává na mezinárodní právo.

029

14(Komenský, J.A.):167.5

Die utopische und reale Dimension in den Schriften des Johann

Amos Comenius [Utopická a reálná dimenze ve spisech Jana Amose Komenského] / Alfred Karl Tremml - 41 pozn., 4 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 858-873.

Problematika utopie a modernity v díle J. A. Komenského. Jestliže jeho spisy hodnotíme z pohledu dějinného vývoje, je jasné, že jsou velmi

kritické ke stavu společnosti v jeho současnosti. Obsahují však i návod k jeho nápravě. Jeho Obecná porada zahrnuje plány na zlepšení školství i politické a náboženské nápravné akce. V době, kdy Obecná porada, Velká didaktika a Labyrint světa a ráj srdce vznikly, musely působit jako utopie. Avšak opakované edice dosvědčují jejich stálou aktuálnost. Mimo jiné i proto, že utopie Komenského nebyla myšlena jako náprava jen pro "šťastný" ostrov, ale pro celý svět.

030

14(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Vom Wohl des Volkes zum Frieden der Völker : Comenius' Schriften Gentis felicitas und Angelus pacis [Od blaha lidu k míru mezi národy : spisy Komenského Gentis felicitas a Angelus pacis] / Jan Patočka - 27 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 268-286.

Spisy Gentis felicitas a Angelus pacis jako součást úsilí J. A. Komenského o „nápravu věcí lidských“. Charakteristika obou děl a rozdílů mezi nimi. Jejich porovnání s díly některých jiných autorů, která na dané téma vznikla v 17. století. Víra v možnost zlepšení politického a mravního stavu světa, daná jeho přesným řádem, a návod k jeho dosažení v Obecné poradě. (Poprvé otištěno pod názvem Doslov v publikaci Gentium salutis reparator – Posel míru a blaha národů, Praha 1956, podruhé pod stejným názvem v sebraných spisech, Komeniologické studie I, Praha, Oikoymenh, 1997, s. 125–137, Sebrané spisy Jana Patočky, svazek 9, soubor textů o J. A. Komenském, texty publikované v letech 1941–1958).

TEOLOGIE

031

2(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):222/224

Comenius' Jeremian dream [Jeremiášský sen Komenského] / Amedeo Molnár - 7 pozn., 1 obr., 1 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 814-819.

J. A. Komenský sice prohlašoval, že je povoláním teolog, ale jeho dílo zasahuje do mnoha jiných oblastí, zvláště do pedagogiky a filozofie. Teologické práce zaujímají v jeho pozůstalosti důležité místo. K nim se řadí i spisy, které zachycují proroctví různých osob (K. Poniatowska, M. Drabík). Komenský je považoval za předpověď budoucnosti, kterou Bůh ve své dobrotě a laskavosti dává lidstvu ve chvílích utrpení a beznaděje. Jeho vztah k proroctvím Starého zákona, zvláště k proroku Jeremiášovi. Styčné body jejich myšlenek o míru a rovnosti mezi lidmi.

032

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Comenius' Weg des Friedens - Cesta pokoje [Komenského Cesta pokoje] / Jiří Beneš - 37 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 152-162.

Spis Cesta pokoje vznikl r. 1637 jako odpověď na kritiku Komenského teologických názorů z pera Samuela Martinia z Dražova. Komenský v něm podává svou definici míru a vyzývá svého odpůrce, aby se vzdal boje proti němu, ale vedl s ním o předmětu sporu diskuzi. Svou argumentaci zakládá na spisech římských autorů a sv. Augustina. Vystupuje proti veškerému násilí, protože se z něj rodí zase jen násilí (třicetiletá válka).

033

2(Komenský, J.A.)

Der Hader von wallonisch-kalvinistischen Theologen in der Republik der Niederlande mit Comenius und Serrarius [Hádka valonsko-kalvínských teologů v Holandské republice s Komenským a Serrariem] / Jacques Carpay - 33 pozn., 3 fot., 2 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 599-612.

V posledních letech života zintenzivnil J. A. Komenský své úsilí o nastolení trvalého míru. Svědčí o tom např. spis Angelus pacis a vydání díla Via lucis s novým prologem r. 1668. Zároveň vyjádřil své zásadní výhrady proti Descartesově filozofii v pochvalném Posudku odpovědi Serrariovy (Judicium de responsione Serrarii). Byl vtažen i do dalších polemik. Stýkal se s amsterdamskými vyznavači chiliasmu a byl za to

kritizován kalvinistou S. Maresiem. Na svou obranu napsal r. 1669 spis *De zelo sine scientia et charitate admonitio fraterna* (Bratrské napomenutí o horlivosti bez umění a lásky).

034

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Die irenischen Bemühungen des Johann Amos Comenius in Polen 1642–1645 und die Entstehung der Consultatio Catholica [Irenické

snahy Jana Amose Komenského v Polsku v letech 1642–1645 a vznik Obecné porady.] / Hans-Joachim Müller - 106 pozn., 6 obr., 1 fot. - [němčina]

In: *Comenius und der Weltfriede* / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 645-666.

Irenické snahy J. A. Komenského nebyly podle mínění autora této studie ještě dostatečně prozkoumány. Proto je nutno zabývat se jeho činností v letech 1642–1645. V této době sílilo úsilí o smíření a možnost soužití všech křesťanských náboženství. Mělo se tak stát na tzv. „Colloquium charitativum“ v Toruni r. 1645. Komenský se zúčastnil přípravných prací. Nezamýšlel však spojit jen všechna křesťanská vyznání, ale všechna náboženství na světě. V tom se dostával do rozporu s ostatními účastníky kolokvia. Odpovědí na jejich námitky měla být Obecná porada. Proto je třeba dobře pochopit její irenická východiska.

035

2(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

The relationship of Comenius' theology to his educational ideas for peace [Vztah teologie Komenského k jeho myšlenkám o výchově k míru] / Sook Jong Lee - 44 pozn., 4 obr., 1 fot. - [angličtina]

In: *Comenius und der Weltfriede* / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 828-842.

Podrobný rozbor teologie J. A. Komenského. Vztah mezi Bohem a člověkem. Příroda jako boží výtvar a zdroj harmonie a pořádku. Bůh jako Stvořitel světa. Povinnost člověka žít v souladu s jeho zákony. Propojení všeho na světě se vším a potřeba tomuto systému porozumět, aby ho bylo možné dobře spravovat. Nezbytnost výchovy všech lidí k míru.

036

2(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Religiöser und sentimentaler Humanismus : Johann Amos Comenius

[Náboženský a sentimentální humanismus : Jan Amos Komenský] /

Christian Lous Lange - 35 pozn., 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 467-478.

Ch. L. Lange (1869–1938), norský politik, tajemník Meziparlamentární unie členů národních parlamentů, považoval J. A. Komenského za zakladatele moderní pedagogiky, velkého humanistu a Evropana. Podle jeho názoru ho však nelze považovat za úplného pacifistu, protože i když vystupoval proti válce, uznával válku obrannou. Lange se zabýval některými částmi Obecné porady a spisy Angelus pacis a Unum necessarium. Humanismus Komenského označil za sentimentální, ale viděl v něm největšího předchůdce humanistů 18. století.

037

2(Komenský, J.A.)

Theotechnia: Comenius' Kunst, Gott nachzuahmen und zu

lenken[Theotechnie : Komenského umění napodobovat a řídit Boha] /

Günter Rudolf Schmidt - 13 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 807-813.

Jako theotechnii označuje autor příspěvku Komenského „umění“ komunikovat s Bohem a využívat ho pro své cíle. Toto východisko je třeba vysvětlovat v souvislosti s Komenského základní teorií víry jako úplné odevzdanosti do vůle Boží, ale současně s jeho vědomím, že je možné Boha ovlivnit, protože je nekonečně milostivý. Jediným prostředkem ovlivnění je vytrvalá modlitba, ke které vyzývá své souvěrce. Toto přesvědčení mu nedovolí, aby si v nejtěžších chvílích zoufal.

038

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Utopie und Völkerbund : Comenius [Utopie a smlouva lidu :

Komenský] / Ferdinand Seibt - 21 pozn., 2 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 843-857.

J. A. Komenský jako jeden z nejvlivnějších pobělohorských emigrantů. Proslul jako pedagog, ale toužil také po nastolení náboženského míru ve světě. Tato myšlenka byla ovšem utopická. Jeho politická a filozofická východiska nebyla jednotná. Na jedné straně věnoval pozornost chiliastickým utopiím, na druhé hájil politický realismus. Znal díla T. Moora a M. Kusánského. Chtěl sjednotit všechna náboženství, ale ze světového společenství vylučoval pohany. Nemyslel si, že náboženství pomohou dlouhé diskuze, přál si spíše politická jednání. Svět chtěl sjednotit na základě barokního univerzalizmu, sympatizoval s některými republikánskými myšlenkami.

039

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Zur Bedeutung des Ereignisses vom 11. September 2001: eine religions- und kulturphilosophische Betrachtung im Geiste des Comenius

[K významu událostí z 11. září 2001 : náboženský a kulturněpolitický pohled v duchu Komenského] / Heinrich Beck - 25 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 61-68.

Německý komeniolog hodnotí události z 11. září 2001 z náboženského a kulturněpolitického stanoviska. Vychází z porovnání pozic současného západního křesťanství, které propaguje soužití mnoha různých názorů na náboženství, kulturu i politiku a islámu, který hájí náboženskou jednotu. V této situaci existuje podle něho jediná možná cesta k dorozumění: hledat, co oba přístupy spojuje, pokusit se chápat a respektovat druhou stranu a vyvarovat se veškerého násilí. To je přesvědčení J. A. Komenského, které vyjádřil v Obecné poradě a které je stále platné.

POLITIKA

040

32(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Comenius und die Erfahrungen des 20. Jahrhunderts [Komenský a zkušenosti 20. století] / Uwe Voigt - 49 pozn., 2 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 930-939.

Autor článku uvádí tři okruhy problémů, které 21. století zdědilo po století 20. Jedná se o rozdíl mezi technickým a humanistickým pokrokem, ohrožení důstojnosti a existence člověka a naše výklady dějin. Rozdíly ve filozofickém pojetí světa vyvolávají téměř nepřekonatelné rozpory mezi jednotlivými etniky. To předvídal J. A. Komenský ve svém spisu *Via lucis*, v kterém uvedl i návod na řešení dané situace. Také ve dvou posledních vydáních díla *Orbis sensualium pictus* upozorňuje na nebezpečí odlidštění světa.

041

32(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Comenius, peace and the western tradition [Komenský, mír a západní tradice] / Markku Leinonen - 50 pozn., 8 obr. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 304-322.

Velmi podrobný rozbor filozofických a morálních východisek všenápravného díla J. A. Komenského. Autor vychází z jeho předsevzetí zreformovat zaostávající školství, nejprve české, později i celoevropské. Byl přesvědčen, že jenom stálé vzdělávání se všech lidí ve všech potřebných oborech lidské činnosti a dobrý vztah k Bohu i lidem mohou napravit pokřivení „věcí lidských“. Komenský jako tvůrce realistické utopie.

042

32(Komenský, J.A.)

Comenius' Forderungen an einen King [Komenského doporučení králi] / Jürgen Beer - 16 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 163-179.

Obsah spisu Panegyricus Carolo Gustavo, který J. A. Komenský napsal r. 1656, kdy švédský král Karel Gustav vtrhl do Polska. Komenský krále žádal, aby si nepočínal jako dobyvatel, ale jako vládce, který zbaví obyvatele poroby a nastolí pořádek a mír pro všechny. Protože se nemohl opovážit radit králi přímo, zvolil formu pedagogického nabádání mladého krále, která byla často používána v tzv. zrcadlech princů. Celkově má spis panegyrickou, oslavnou formu, která také měla v dobové literatuře pevně vymezenou žánrovou podobu. Celé dílo je oslavou míru, který, jak Komenský věřil, může nastolit dobrý panovník.

043

32(Komenský, J.A.)

Comenius' Letzte Posaun über Deutschland [Komenského Letzte Posaun über Deutschland (Poslední pozoun nad Německem)] / Werner Korthaase - 30 pozn., 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 457-466.

Spis Komenského Letzte Posaun über Deutschland (zachoval se jen v němčině) z r. 1663 jako jedno z děl, v nichž se autor snažil přesvědčit mocné tohoto světa, že je třeba zrevidovat výsledky vestfálského míru a umožnit českým exulantům návrat domů. Poslední pozoun nad Německem byl adresován říšskému sněmu, který zasedal r. 1663 v Řezně. Komenský zde nabádal jeho účastníky, aby zapomněli na náboženské i politické spory a sjednotili se proti hrozícímu tureckému nebezpečí.

044

32(Komenský, J.A.):32(Hus, J.):32(z Poděbrad, J.)

Der Friedensplan des böhmischen Königs Georg von Podiebrad und die Friedenspläne des Johann Amos Comenius [Mírový plán českého krále Jiřího z Poděbrad a mírové plány Jana Amose Komenského] / Vilém Herold, Werner Korthaase - 37 pozn., 2 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 367-376.

Popis mírového plánu krále Jiřího z Poděbrad z r. 1464 a jeho porovnání s plány na věčný mír v Panorthosii J. A. Komenského. Bylo zjištěno, že oba tyto plány vycházejí ze společného pramene, z díla Jana Husa Tractatus pacis toti christianitati fiendae. Jiří z Poděbrad si vybral jako sídlo své mírové rady Benátky, o kterých pro stejný účel uvažoval i Komenský. Jeho plán míru pro národy Evropy nebyl utopií, ale vycházel z reálných předpokladů, a proto je dnes označován jako předchůdce OSN.

045

32(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

From Czech patriot to citizen of the world : John Amos Comenius

[Od českého vlastence k občanovi světa : Jan Amos Komenský] / Werner Korthaase - 73 pozn., 8 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 69-91.

Široce pojatá přehledová studie díla a činnosti J. A. Komenského. Jeho jednotlivé práce jsou zasazeny do rámce událostí, které vyvolaly jejich vznik. Potřeba zlepšení metod výuky dětí i dospívající mládeže byla motivována přesvědčením, že vzdělání může výrazně přispět k „nápravě věcí lidských“. Obecná porada měla být návodem, jak této nápravy dosáhnout co nejrychleji a jak zajistit její trvalost.

046

32(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Herbert George Wells and Comenius: the salvaging of civilization

[Herbert George Wells a Komenský : záchrana civilizace] / Werner Korthaase - 18 pozn., 1 obr., 1 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 536-542.

Porovnání myšlenek J. A. Komenského a spisu H. G. Wellse The salvaging of civilization (1921), v němž pod vlivem prožitku první světové války psal o potřebě světového míru a porozumění mezi národy. Wells znal z díla Komenského to, co bylo známo na počátku 20. století, ale jeho názory se s míněním autora Obecné porady podivuhodně shodovaly. Žádal: 1) světový tribunál, který by bránil mír, 2) světový senát, složený z moudrých lidí, kteří by rozhodovali o důležitých záležitostech celého světa, 3) světový kongres, který by se scházel

v pravidelných intervalech. Popis činnosti těchto orgánů se velmi podobá tomu, co si představoval Komenský.

047

32(Rotterdamský, E.):32(Komenský, J.A.)

„Die Klage des Friedens“ (Querela pacis) : von Erasmus von Rotterdam zu J. A. Comenius [„Stížnost míru“ (Querela pacis) : od Erasma Rotterdamského k J. A. Komenskému] / Gottfried Bräuer - 1 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 92-107.

Porovnání obsahu spisů Querela pacis Erasma Rotterdamského a Angelus pacis Jana Amose Komenského. Jejich shody a odlišnosti (oba byly psány pro mírovou konferenci). Možnost stálého trvání míru, které E. Rotterdamský nevěřil, má u Komenského pevné obrysy (Komenský jako předchůdce OSN). Myšlenky Martina Luthera na toto téma. Zpráva, že o této problematice připravuje autor příspěvku širší pojednání.

048

32(Komenský, J.A.)

Komenskýs Anschauungen vom Staat in ihren Beziehungen zu den deutschen und westeuropäischen Staatstheorien seiner Zeit

[Komenského názory na stát v souvislosti s německými a západoevropskými teoriemi státu jeho doby] / Gerhard Schilfert - 55 pozn., 5 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 287-303.

Názorům J. A. Komenského na politické dění jeho doby nebyla dosud věnována zasloužená pozornost. Komenský se však politickými událostmi i nejrůznějšími staršími i moderními státními teoriemi zabýval celý život. Dobře znal díla západoevropských státoprávních teoretiků, jako byli např. J. Bodin, J. Lipsius, H. Grotius, H. Althusius, D. Pareus a další. Odmítal pragmatické pojetí vlády N. Machiavelliho. Jeho názory na formu vlády a spravedlivý stát byly v mnohém originální.

049

32(Komenský, J.A.)

**Politisches Handeln und politisches Denken bei Comenius :
Diletantismus oder Weitsicht im Vorfeld des Colloquium**

Charitativum? [Politické jednání a politické myšlení Komenského :
diletantismus nebo předvídavost v prologu sjezdu Colloquium
charitativum?] / Hans-Joachim Müller - 39 pozn., 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase,
Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 667-
679.

Autorova polemika s názorem některých komeniologů (např. J. Panka), že v politice si J. A. Komenský počínal jako diletant. (Toto mínění se částečně opírá o Komenského tvrzení, že není politik, ale teolog). Autor hájí jeho činnost v období před a na začátku setkání teologů, známého jako Colloquium charitativum, které se konalo v Toruni v r. 1645, jako velmi promyšlené a navazující na myšlenky o potřebě mírového soužití všech denominací a náboženství, které vyslovil už na přelomu let 1642–1643 a později rozvinul v Obecné poradě. Také jeho jednání s kapucínem V. Magnim bylo promyšlené.

050

32(Komenský, J.A.):32(Machiavelli, N.)

Reason of state and celestial politics : the Anti-Machiavellianism of J.

A. Comenius [Úvahy o státu a nebeská politika : antimachiavellismus J.
A. Komenského] / Vladimír Urbánek - 44 pozn., 2 fot. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase,
Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 432-
443.

Rozbor důvodů, pro které J. A. Komenský odmítl pragmatickou doktrínu N. Machiavelliho. Komenský dobře znal úvahy o řízení státu a o jeho formě, které byly v době jeho života „moderní“. Sám se přikláněl k myšlence tzv. smíšené ústavy. Myšlenky o této problematice v deníku Clamores Eliae a v jednotlivých částech Obecné rady, zvláště v Pampaedii a v Panorthosii.

051

32(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

**Syntagma pansophicum triumum : Grundriss der Comenianischen
Reform- und Friedensbemühungen** [Syntagma pansophicum triumum :

nárys snah Komenského o reformu a mír] / Erwin Schadel - 9 pozn., 8 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 180-203.

Náčrt základních rysů snah J. A. Komenského o všenápravnou reformu a mír mezi národy. Vychází z křesťanského učení o Božské Trojici: Otci, Synu a Duchu Svatém, kteří představují moc, sílu a moudrost. Podle tohoto vzoru vytváří sbory vládců, učenců a církevních hodnostářů, kteří mají řešit problémy světa. Autor studie upozorňuje na uplatnění trinitárního konceptu, který byl Komenskému blízký. Hodnotí toto jeho úsilí jako jeho největší přínos pro dobré společenské soužití a mír.

052

32(Komenský, J.A.)

Tranquilla Libertas - Frieden in Freiheit in Comenius' Vorstellungen [Tranquilla libertas - mír ve svobodě v představách Komenského] / Jan Kumpera - 22 pozn., 2 fot., 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 444-456.

Politické myšlení J. A. Komenského zůstává zastíněno věhlasem jeho pedagogického, didaktického a učitelského působení. Jeho životní osudy však byly od nejtělejšího dětství svázány s válečnými konflikty. Proto se v mládí smířoval s válkou na obranu života a náboženské svobody. V pozdějším věku zavrhoval všechny války; spory chtěl řešit dohodou na základě mezinárodního práva. Za tím účelem měly být zřízeny tři sbory: sbor světla, ekumenická konsistoř a mírový dvůr. Jejich zasedání mělo probíhat střídavě v Evropě, Americe, Asii a Africe. Tento řád měl nastolit „nový Eliáš“ – Komenský se domníval, že Bůh si na toto místo vybral právě jeho.

053

32(Komenský, J.A.)

Über Das Glück des Volkes von J. A. Comenius [O Štěstí národa (Gentis felicitas) J. A. Komenského] / Sigurd Hauff - 44 pozn., 6 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 (váz.) - s. 339-354.

Politická úloha J. A. Komenského v době jeho čtyřletého působení v Sárospataku. Měl přesvědčit knížete Jiřího II. Rákócziho, aby se spojil se Švédskem a společně s ním porazil habsburského císaře. Jejich vítězství by umožnilo návrat exulantů do Čech a na Moravu. Za tím účelem napsal r. 1651 spis *Sermo secretus Nathanis ad Davidem*, který věnoval Zikmundovi Rákóczimu a r. 1652 pro Jiřího II. dílo *Gentis felicitas*. Je to rada, jak dosáhnout „štěstí národa“ prostřednictvím zlepšení jeho sociálního a ekonomického postavení a jak politicky zajistit mír jako předpoklad žádoucího stavu. Historická hodnota tohoto pokusu o přenesení moderních západních myšlenek o ekonomii a politice na východ.

054

32(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Der Weg des Lichtes als Weg zum geistigen und politischen Frieden

[Cesta světla jako cesta k duchovnímu a politickému míru] / Uwe Voigt - 76 pozn., 3 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 913-929.

Dějinný koncept J. A. Komenského jako srážka chiliasmu na jedné a učení sv. Augustina a rosenkrucianismu na druhé straně. Chiliasmus mu dává naději na zlepšení stavu lidské společnosti v průběhu dějinného vývoje, sv. Augustin ovlivňuje jeho náboženskou víru. Jako další vlivy, které utvářejí přesvědčení Komenského, uvádí autor příspěvku tzv. „novou vědu“ v kombinaci s rosenkrucianismem, hermeneutickou tradicí a učením F. Bacona. Obecná porada Komenského byla předobrazem občanské společnosti míru, proto zůstává stále důležitým příspěvkem k mírovým snahám, o které usiluje i dnešní svět.

055

32(Komenský, J.A.):32(Redinger, J.J.):32(Hoburg, Ch.)

Zwei Propagandisten der politischen Ziele von Comenius : Johann Jakob Redinger und Christian Hoburg [Dva propagandisté politických cílů Komenského : Johann Jakob Redinger a Christian Hoburg] / S.

Katalin Németh - 64 pozn., 3 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 613-632.

Maďarská badatelka rozebírá propagandistické cesty J. J. Redingera, který se snažil na evropských dvorech (zvláště protestantských), ale i u tureckého sultána šířit myšlenky J. A. Komenského o trvalém míru a pokojném soužití všech lidí bez válek. V poslední části svého příspěvku se věnuje osobnosti Ch. Hoburga, severoněmeckého pastora, jehož mystická a chiliastická díla Komenský znal. Sdílel s Hoburgem některé své myšlenky a setkal se s ním patrně v listopadu r. 1669.

PEDAGOGIKA

056

37(Komenský, J.A.):37(Rotterdamský, E.)

Advice to Princes in the Works of J. A. Comenius and Erasmus of Rotterdam [Rada princům v dílech J. A. Komenského a Erasma Rotterdamského] / Jürgen Beer - 11 pozn. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 108-117.

Porovnání poučení a oslavy princů (vládců) v díle E. Rotterdamského (1469–1536) a J. A. Komenského (1592–1670). Ze srovnání Erasmoveho *Institutio Principis Christiani* a Komenského *Panegyricus Carolo Gustavo* vyplývá, že Komenského Erasmove dílo značně ovlivnilo. Určitá *loci communes*, používaná v literárních pracích tohoto typu, byla ovšem mnohem staršího data. V závěru příspěvku se jeho autor stručně zabývá také východisky díla *Il principe* N. Macchiaveliho, které je k výše uvedeným pracím v příkrém protikladu.

057

37(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.):37.035.8

Die Aktualität des Johann Amos Comenius [Aktuálnost Jana Amose Komenského] / Jan Piaget - 41 pozn., 1 fot., 8 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 543-571.

J. Piaget hodnotí dílo J. A. Komenského nejen z hlediska jeho přínosu pro dobu jeho vzniku, ale i pro 20. století. Všimá si jeho myšlenek o potřebě všestranného vzdělávání každého jedince ve všem, co bude v životě potřebovat. Z toho Piaget vyvozuje i Komenského snahu o shromáždění všeho lidského vědění a mezinárodní spolupráci na tomto poli. Ta však není možná bez míru mezi národy. K stálému míru je však možné dospět jen tehdy, jestliže si všichni lidé budou vědomi jeho nutnosti. Komenský se tak stává předchůdcem současných snah.

058

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):37.035.8

Bürger der einen Welt : globale Perspektiven der Friedenslehre von J. A. Comenius und Friedrich Wilhelm Foerster [Občan světa : globální perspektivy mírové výuky J. A. Komenského a Friedricha Wilhelma Foerstera] / Franz Pöggeler - 33 pozn., 1 obr., 2 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 761-777.

Úsilí J. A. Komenského o nastolení trvalého míru a jeho následovníci po druhé světové válce. Komenského přesvědčení o rovnosti všech lidí a o nutnosti mírové výchovy ve školách, které bylo pro mnohé jeho současníky nepřijatelné. Současná situace, kterou charakterizuje zcela nedostatečná pozornost učitelů k mírové výchově. Porovnání východisek výchovy k míru u J. A. Komenského, F. W. Foerstera (1869–1966) a E. Rottenové (1882–1964). Mírová výchova by měla být součástí všech vyučovacích předmětů.

059

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):37.035.8

Die Comenianische Idee des Friedens und der Friedenserziehung im Angelus pacis [Komeniánská myšlenka míru a výchovy k míru ve spisu Angelus pacis (Anděl míru)] / Walter Eykmann - 29 pozn., 4 obr., 2 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 710-727.

Spis Angelus pacis (Anděl míru), který J. A. Komenský napsal v souvislosti s mírovým jednáním po druhé anglicko – nizozemské válce,

kteře se konalo r. 1667 v Bredě, je vyvrcholením jeho celožitovní snahy o zajištění trvalého míru. Autor příspěvku se zabývá těmi pasážemi díla, ve kterých Komenský poukazuje na potřebu dobrého soužití mezi národy bez boje o bohatství a zvláštní výhody a na nutnost vychovávat k míru i ve školách, kde má být žákům vštěpována úcta k životu a respekt k názoru druhého člověka. Morálka, právo a humanita, které prosazoval Komenský, jsou platné i dnes.

060

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Comenius als Inspirator der Friedensbewegung der tschechischen Lehrerschaft während der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts

[Komenský jako inspirátor mírového hnutí českého učitelstva v první polovině 20. století] / František Hýbl - 30 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 525-535.

V druhé polovině 19. století si čeští učitelé vážili J. A. Komenského jako velkého pedagoga, teprve v první polovině století dvacátého se jejich pozornost obrátila i k jeho snahám o nastolení míru a porozumění mezi národy. Autor upozorňuje na důležitost přednášky T. G. Masaryka z r. 1892 a na životopis Komenského od profesora J. Hendricha a na jeho názor, že idea stálého míru byla utopická. Podrobně si všímá činnosti přerovského učitele a čestného ředitele Muzea J. A. Komenského v Přerově, Josefa Krumpholce.

061

37(Komenský, J.A.)

Comenius and UNESCO [Komenský a UNESCO] / Sook Jong Lee - 3 pozn., 1 obr. - [angličtina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 945-947.

Osobnost Komenského a UNESCO. Na deváté generální konferenci v Dillí v r. 1956 bylo usneseno, že rok 1957 bude rokem 300. výročí prvního souborného vydání pedagogických prací J. A. Komenského, které se uskutečnilo v Amsterdamu, bude uspořádána plenární konference UNESCO, připraví se vydávání souboru Opera didactica omnia a v několika jazykových mutacích vyjde také výbor z tohoto díla (úvod

k němu napsal J. Piaget). Od té doby zaujímá osobnost a dílo J. A. Komenského v plánech činnosti UNESCO stále jedno z důležitých míst.

062

37(Komenský, J.A.):371.671.11:(497)

Dílo Jana Amose Komenského na Balkáně / Ivan Dorovský - 55 pozn.
- [čeština]

In: Slovanské literatury a dnešek / Ivan Dorovský - Vyd. 1. - Brno : Masarykova univerzita, 2008 - ISBN 978-80-210-4667-2 (brož.) - s. 94-106.

Autor přehledové studie zachycuje na pozadí stručného popisu politického a dějinného vývoje balkánského poloostrova postup pronikání znalostí o pedagogickém díle J. A. Komenského a jeho prvních překladech (jde téměř výlučně o Orbis sensualium pictus a Velkou didaktiku) ke Slovincům, Řekům, Srbům, Chorvatům a Bulharům od 17. do 19. století s přesahy do století 20.

063

37(Komenský, J.A.):37.035.8:172

Erziehung zum Frieden : Perspektiven evolutionäre Ethik [Výchova k míru : perspektivy evoluční etiky] / Karl Ernst Nipkow - 15 pozn., 3 fot. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 728-746.

Autor příspěvku uvažuje na základě premis J. A. Komenského o příčinách vzniku válečných konfliktů ve společnosti a o možnostech, které má dnes výchova k jejich odstranění. Žádá, aby žáci ve školách poznávali dějiny, protože v nich najdou poučení, a učili se vážit si všech lidí a jejich názorů. Učitelé by jim měli pomoci při odstraňování různých bariér v myšlení a přesvědčení, měli by jim vštěpovat, že je třeba umět se vcítit do potřeb a vnímání druhého člověka.

064

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Erziehung zur Menschlichkeit nach der Didactica magna des Johann Amos Comenius [Výchova k lidskosti podle Velké didaktiky Jana Amose Komenského] / Hanna-Renate Laurien - 19 pozn., 2 obr., 2 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 700-709.

Rozbor pohledu J. A. Komenského na výchovu, morálku a náboženství v díle Didactica magna. Porovnání jeho názorů s dnešní situací. Komenský varuje mládež před napodobováním špatných příkladů. Dnes děti velmi často sledují pornografii a filmy, které navádějí ke zločinu, nebo kouří a užívají návykové látky. Komenský žádá, aby byli na vysokých školách podporováni nadaní studenti. Dnes postupujeme spíše opačně. Také vážnost školy, na které Komenskému tolik záleželo, je v současnosti nedostatečná.

065

37(Komenský, J.A.):37.035.8

Die Friedensidee des Comenius : die substantielle Mitte seines Werkes [Myšlenka míru u Komenského : základní součást jeho díla] / Hermann Röhrs - 39 pozn., 4 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 747-760.

Myšlenka všeobecného míru je obsažena v celém díle J. A. Komenského, který byl přesvědčen, že mír je nejdůležitější podmínkou pro život. Nesmí proto chybět výchova k míru, kterou by měla zajišťovat škola prostřednictvím výuky všemu potřebnému pro život a vedením žáků k morálnímu životu a zbožnosti. Pampaedia (Univerzální vzdělávání) je proto určena všem lidem, stejně jako návod, jak všeobecný mír udržovat. I když se v průběhu staletí pokoušeli někteří následovníci (Kant, Rousseau) na Komenského plány navázat, jeho největší přání se ještě neuskutečnilo.

066

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):37.035.8

Ganzheitlichkeit als Prinzip der Friedenserziehung bei Comenius [Celistvost jako princip mírové výchovy u Komenského] / Sabine Meyer - 28 pozn., 3 obr., 4 fot. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 778-796.

J. A. Komenský po stálém míru na celém světě pouze netoužil, ale ve svém díle předložil i návod, který by ho mohl zajistit. Samotná existence institucí, které za tím účelem navrhoval, by však nestačila. Úkol nastolit a zajistit mír platí pro každého člověka. Proto je nutné, aby se všichni lidé vzdělávali a naučili se všemu, co budou v životě potřebovat. Ani to však Komenskému úplně nestačilo, protože škola měla žáky naučit i vzájemné snášenlivosti a empatii. Dnes sice máme různé nástroje pro řešení světových konfliktů, ale mír na celém světě stále neexistuje.

067

37(Komenský, J.A.)

Der grosse Comenius : vielleicht der grösste pädagogische Kopf, den Europa hervorgebracht hat ... [Velký Komenský : snad největší pedagogická hlava, která se narodila v Evropě] / Wilhelm Dilthey - 21 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 797-804.

Komenský jako první Evropan, který navrhl metody vzdělávání všech lidí, jež by přispěly k udržení míru a přátelství mezi národy. Vycházel z pansofie, systému, který umožňoval seznámit se se všemi znalostmi, které lidstvo dosud nashromáždilo, a proniknout do jejich vnitřních souvislostí. Porovnání díla J. A. Komenského a A. Comta, který studoval vztah vědy k rozvoji lidské inteligence. Komenského princip univerzální harmonie. Jeho didaktika jako základní metodologie výuky.

068

37(Komenský, J.A.):37.01

J. A. Komenský - tvorca novodobej didaktiky / Ľudovít Bakoš - 49 pozn. - [slovenština]

In: Jednotná škola - Roč. 12, č. 2 (1957), s. 178-201.

Podnětem pro vytvoření nového pedagogického systému nebyla pro J. A. Komenského jen touha po „nápravě věcí lidských“ a výuka a výchova mládeže v Jednotě bratrské, ale i potřeby přechodu soudobé společnosti od feudalismu k ranému kapitalismu. Při promýšlení didaktických pravidel vyšel z osobní filozofie, kritiky současného školství a dobré znalosti používaných metodických postupů. Protože dítě bylo pro něho nejvyšší hodnotou, chtěl, aby vyučování nebylo zátěží, ale hrou a radostí. Žáci se neměli učit mnoho, ale dobře. Jazyková výuka

měla sloužit k hlubšímu poznávání věcí a světa, stejně jako učebnice, jedna pro každou třídu.

069

37(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

J. A. Komenský, pokrokový pedagog a bojovník za světový mier /
Peter Vajcik - 36 pozn. - [slovenština]

In: Jednotná škola - Roč. 12, č. 2 (1957), s. 129-150.

Ve své poměrně široce pojaté stati autor vychází z prožitků J. A. Komenského v dětství a mládí a připomíná jeho reakce na sociální rozdíly ve společnosti, ve které žil, a na válku. Úkolem, který si „učitel národů“ uložil a z kterého se později vyvinulo celoživotní úsilí, bylo nalézt prostředky nápravy tohoto stavu. Jako nejvhodnější se mu zdála pedagogika. Věřil v potřebu vzdělávání všech lidí všemu potřebnému pro život. Vzdělaní lidé se mohou dohodnout o všem, co je rozděluje, bez boje a bez války. Autor si proto všímá všech Komenského závažnějších děl a ukazuje, na jaké podněty ze života Komenský v té které době reaguje.

070

37(Komenský, J.A.):371(439)

Komenského rovesníci v Uhorsku a jeho vplyv na vtedajšie uhorské školstvo / Vlado Ružička - 88 pozn. - [slovenština]

In: Jednotná škola - Roč. 12, č. 2 (1957), s. 202-224.

Důvody, které J. A. Komenského přiměly k cestě do Sárospataku. Podmínky jeho zdejší práce, podpora knížecí rodiny a rozepře s ostatními vyučujícími. Nové pedagogické práce, cyklus školních her a myšlenka učebnice Orbis sensualium pictus. Jeho žáci na školách v Prešově a v Albě Julii.

071

37(Komenský, J.A.):37.02:37.013.73

Komenský - myslitel krize / Aleš Prázný - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 27

In: Pedagogika : časopis pro vědy o vzdělávání a výchově - ISSN 0031-3815 - Roč. 58, č. 3 (2008), s. 236-240.

Výchova nemá člověka zbavovat krizí, nýbrž neustále jej přivádí do „životně lidské krize“. V tomto duchu se lze vracet ke Komenskému. Jeho výchovné dílo se týká jak vnitřní proměny člověka, tak programu

racionálně-systematické organizace lidstva. U Komenského je výchova veskrze protestem proti stavu světa.

072

37(Komenský, J.A.)(437.6)

Komenský vo vývine slovenskej pedagogiky / Juraj Čečetka - 14 pozn.
- [slovenština]

In: Jednotná škola - Roč. 12, č. 2 (1957), s. 151-177.

Rozsáhlá studie zachycující příchod J. A. Komenského na Slovensko a do Uher r. 1650 a jeho působení v Sárospatoku. Dále se zabývá vlivem jeho učebnic (zvláště latiny) ve školství na slovenském území a postupným ústupem latiny jako vyučovacího jazyka. Přelomovým obdobím je ve slovenské pedagogice 18. století: na jeho počátku jsou poučky Komenského téměř zapomenuty, ale na konci se k nim učitelé opět vracejí. Od tohoto období už pedagogika Komenského trvale ovlivňuje výuku a výchovu na slovenských školách.

073

37(Komenský, J.A.):372.461.2/.3:371.322.4:371.383.1

Komunikace a dílo J. A. Komenského [Communication and the works of J. A. Komenský] / Marie Pavlovská, Jindra Delongová - [čeština] -
Obsahuje bibliografické odkazy: 17

In: Komenský : Časopis pro učitele základní školy - ISSN 0323-0449 -
Roč. 133, č. 2 (2008/2009), s. 13-17.

Rozvoj komunikačních kompetencí je nedílnou součástí všech rámcových vzdělávacích programů. Slovní i mimoslovní komunikaci lze u žáka rozvíjet i prostřednictvím dramatizace. Za předchůdce dramatické výchovy je považován J. A. Komenský. Ten jako první definoval rozdíl mezi divadlem – uměním a divadelní školní hrou – pedagogickým principem. V článku je uvedena ukázka z Komenského Školy na jevišti, výstup profesora výmluvnosti.

074

37(Komenský, J.A.):17.02

Regulae vitae : Comenius' Lebensregeln für die Jugend [Regulae vitae (Pravidla života) : Komenského životní pravidla pro mládež] /
Andreas Fritsch - 7 pozn. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 573-577.

Spis Komenského vznikl na přání jeho žáka K. A. Kochlevského, který se r. 1645 vydával na studijní cestu. J. A. Komenský při formulaci pravidel správného života vyšel z přesvědčení, že náprava věcí lidských musí vyjít od každého jedince. Důraz kladl na aktivitu a morálku člověka, na to, aby se celý život učil (např. i na cestách). Varoval však před přepracováním. Do života proto patří i odpočinek. Tato pravidla by měla platit i dnes.

075

37.01:504

Vzdělávání a výchova pro udržitelný rozvoj života na naší planetě je předním úkolem tohoto století / Vladimír Přívratský - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 68-74.

Závěrečná zpráva o výsledcích realizace projektu Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů „Standard vzdělávání v oboru environmentalistika – výchova a vzdělávání pro trvale udržitelný rozvoj života v ČR“, jehož nositelem a řešitelem je Unie Comenius. Realizace se uskutečnila v období od 28. 8. 2006 do 30. 6. 2008. Realizátoři ji rozdělili na dva výukové environmentální moduly. Pro oba byla připravena i individuální konzultační činnost pro jednotlivé účastníky, kteří vypracovávali projektové práce. Vzdělávání probíhalo i v terénu. Ukončila ho závěrečná konference.

076

37(Komenský, J.A.):376.56

„Wolfkinder“ : über die Erziehungbedürftigkeit des Menschen [„Vlčí děti“ : o potřebnosti výchovy lidstva] / Andreas Flitner - 10 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 695-699.

Esej na téma přesvědčení J. A. Komenského, že z jedince dělá plnohodnotnou lidskou bytost teprve výchova. Autor eseje rozvádí zprávu Komenského o tzv. „vlčích dětech“ o další příklady a v závěru se vrací k Velké didaktice. Vzdělání pojímá Komenský jako vzácný Boží dar, který umožňuje každému člověku individuální rozvoj podle jeho schopností.

077

371.33:929(Schaller, K.)

Zdroje pedagogiky komunikace / Jakub Hajíček - 83 pozn. - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 41-55.

Pedagogika komunikace v pracích K. Schallera a její inspirační zdroje v díle J. A. Komenského, J. F. Herbarta, M. Heideggera a T. Ballauffa. Pedagogika odpovídání. Pedagogika jako úsilí o zlepšení současného stavu společnosti. Události r. 1968 – studentské nepokoje ve Francii a okupace Československa – a jejich vliv na úvahy o pedagogice. Působení myšlenek T. S. Kuhna na Schallerův nový pohled na problematiku výchovy, na její legitimitu, hodnoty a cíle. Ostatní inspirační zdroje.

UMĚNÍ

078

82-98:7.045/.046

Alles fliesse von selbst, Gewalt sei ferne den Dingen : das Emblem des Johann Amos Comenius [Všechno ať volně plyne, buď násilí vzdáleno věcem : emblém Jana Amose Komenského] / Andreas Fritsch - 29 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 118-141.

Autor příspěvku se zabývá mottem, které J. A. Komenský užíval ve svých spisech po r. 1648. Popisuje ho jako symbol, který vyjadřuje Komenského světový názor a životní filozofii. Autor se zabývá různými grafickými provedeními tohoto emblému, který jako hexametrický je ozvěnou děl klasických autorů. Motto zachycuje i dnes vysoce aktuální myšlenky.

LITERATURA A JAZYKOVĚDA

079

885.0(Komenský, J.A.):800.89

Comenius' Panglottia und die Idee einer Universalsprache

[Komenského Panglottia a myšlenka univerzálního jazyka] / Jürgen Beer - 37 pozn., 4 fot. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 208-227.

Panglottia J. A. Komenského, pátý díl jeho Obecné porady, je důležitým příspěvkem k úsilí o vytvoření univerzálního jazyka. Toto úsilí dosáhlo jednoho ze svých vrcholů právě v 17. století. Komenský chtěl vytvořit jednoduchý a přesný dorozumivací prostředek, zbavený všech nelogičností a nadbytečností. Byl si vědom toho, že se tím možnosti vyjádření ochuzují, ale tento zápor měla vyvážit snadnost a rychlost, s jakou se bylo možné jazyk naučit. Přesto, že se učenci i po smrti Komenského touto otázkou zabývali, univerzální jazyk dosud nevznikl.

080

885.0(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.):800.89

Kein Volk, kein Staat, keine Person darf sich bevorzugt wähen

[Žádný národ, žádný stát, žádný člověk se nesmí povyšovat nad druhého]
/ Giordano Formizzi - 8 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...
[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 204-207.

Zájem J. A. Komenského o tzv. univerzální jazyk. Podle jeho přesvědčení je nutné takový jazyk uměle vytvořit, protože jen jeho prostřednictvím může dojít k tomu, že se všechny národy a všichni lidé budou považovat za rovnoprávné a budou schopni nastolit věčný mír. Myšlenka jednotného jazyka se dosud neuskutečnila a zůstává jako odkaz J. A. Komenského budoucnosti.

ŽIVOT A DÍLO

081

929(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Comenius slovem i obrazem : Jan Amos Komenský / [Recenzent]

Milena Šubrtová - [čeština]

In: Komenský : Časopis pro učitele základní školy - ISSN 0323-0449 -
Roč. 133, č. 2 (2008/2009), s. 37-38.

Recenze na: Jan Amos Komenský : Comenius [Autor a ilustrátor] Renáta Fučíková - Praha: Práh, 2008 - ISBN 978-80-7252-219-4 (váz.) - 48 s.

Životní příběh největší pedagogické osobnosti, Jana Amose Komenského. Autorka vtipně využila komiksové prvky a přirozeně je zakomponovala do výtvarné i textové roviny. Knihu lze doporučit pro práci s dětmi na obou stupních základních škol.

KOMENIOLOGOVÉ, ŽIVOTOPISY

082

929(Bohatcová, M.)

Mirjam Bohatcová (28. 6. 1919–22. 8. 2007) / Václav Bok; [Autor bibliografie] Kristina Rexová - [čeština] - Výběrová bibliografie Mirjam Bohatcové od r. 1999

In: Český časopis historický : Založen 1895 - ISSN 0862-6111 - Roč. 106, č. 2 (2008), s. 470-473.

Nekrolog přední české badatelky v oboru knihovnědy. V. Bok v něm vychází z charakteristiky jejího rodinného původu (narodila se v rodině česko-bratrského biblisty S. C. Daňka) a prostředí, ve kterém vyrůstala. Věnuje pozornost i jejímu studiu a zaměstnání. Hlavní část nekrologu ovšem tvoří výčet její badatelské činnosti, v jejímž středu byl český knihtisk a knihařské řemeslo, rozvíjející se zvláště v 16. století. Zvláštní zájem měla o Bibli kralickou a její tvůrce. Její pozornosti neuniklo ani dílo J. A. Komenského, zvláště jeho rukopisy a korespondence.

083

929(Hüllen, W.)

Professor em. Dr. phil. Werner Hüllen *17. 10. 1927 Kolín nad Rýnem †13. 4. 2008 Düsseldorf / Jana Přívratská - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 118-119.

Nekrolog německého jazykovědce a anglisty, metodologa výuky cizích jazyků a komeniologa, který se zabýval zvláště Komenského lexikografií. Byl organizátorem vědeckých konferencí a kongresů a členem mnoha vědeckých společností. Přispěl také do Encyclopaedie Comeniany.

084

929(Korthaase, W.)

Werner Korthaase (4. 5. 1937 Burg u Magdeburku - 6. 5. 2008 Berlín) / Jaroslav Pánek - 2 pozn. - [čeština]

In: Český časopis historický: Založen 1895 - ISSN 0862-6111 - Roč. 106, č. 3 (2008), s. 729-731.

Nekrolog významného německého komeniologa. Jeho původ, obtíže při studiu způsobené „nevhodnými“ předky a odchod do Západního Berlína. Studijní obory. Politické a organizační působení v komunální sféře v šedesátých až osmdesátých letech 20. století. Zájem o dějiny Neuköllnu a českobratrského Rixdorfu. Vůdčí podíl na obnovení Německé komeniologické společnosti (Deutsche Comenius-Gesellschaft) a vydávání jejího periodika Comenius - Jahrbuch. Organizační a přednáškové působení.

KOMENIOLOGICKÝ VÝZKUM

085

929.001.5(Komenský, J.A.)(477)

Die Comeniusforschung in der Ukraine : Ergebnisse und

Perspektiven [Komeniologické bádání na Ukrajině : výsledky a perspektivy] / Roman Mnich - 32 pozn., 4 obr., 1 fot. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ...

[et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 633-643.

Autor příspěvku dělí poznávání díla J. A. Komenského na Ukrajině na čtyři etapy: století 17., 18., 19. a na éru sovětské vlády ve století 20. V této době se nesmělo mluvit o Komenském jako o teologovi a náboženském mysliteli, ani o znalosti jeho díla na Ukrajině v 17. století. Překlad jeho díla v deseti svazcích, který měl vyjít r. 1958, nevyšel. V současnosti by se ukrajinští komeniologové měli soustředit na výzkum díla D. Čiževského a na studium významu Obecné porady.

086

929.001.5(Komenský, J.A.)

Česká poválečná komeniologie : náčrt hlavních vývojových linií /

Jakub Hajíček - 66 pozn. - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 31-40.

Rozvoj komeniologie v Československu po druhé světové válce. Objev rukopisu Obecné porady v Halle r. 1934 a poválečná politická situace. Komeniologické edice a časopisy. Vědecké instituce. Oblasti bádání a tři etapy jeho vývoje: 1) od nálezů v Halle do konce 60. let 20. století, 2) 70. a 80. léta, 3) od konce r. 1989 po současnost. Osobnosti, které se podílely na komeniologickém výzkumu. Kolokvia v Uherském Brodě.

087

929.001.5(Komenský, J.A.):37.02:929(Popelová, J.):929(Schaller, K.)

Klaus Schaller a Jiřina Popelová : spor o metodologii v komeniologickém bádání / Jakub Hajíček - 15 pozn. - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 56-60.

Čtyři směry komeniologického bádání: didaktický, teologický, marxistický, fenomenologický. Životní zkušenost a ideologická orientace J. Popelové a K. Schallera: marxismus a fenomenologie. Rok 1978 a počátek sporu obou o význam revelací v díle J. A. Komenského a o „jednokolejnost“ a „dvoukolejnost“ jeho myšlení v době vzniku deníku Clamores Eliae. Spor zůstává nevyřešený, také proto, že J. Popelová již zemřela.

088

929.001.5(Komenský, J.A.)

Komeniologie / Jana Uhlířová, Jiří Beneš - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 61-67.

Stručný přehled vývoje komeniologie jako vědního oboru od prvních spisů o životě a díle J. A. Komenského od F. Palackého po současnost. Práce nejvýznačnějších komeniologů tohoto období a významné objevy děl Komenského. Komeniologická periodika a edice díla, institucionální zabezpečení výzkumu a proměny oficiálního hodnocení odkazu J. A. Komenského v posledních padesáti letech. Muzea v Čechách a na Moravě věnovaná Komenskému a zájmové organizace věnující se komeniologii. Komeniologické bádání v zahraničí.

089

929.001.5(Komenský, J.A.):371.384:371.278:372.874(437.6)

Správa zo slávnostného vyhodnotenia 5. ročníka celoslovenskej súťaže „Komenský a my“ / Júlia Ivanovičová - [slovenština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 103-104.

Zpráva o vyhodnocení 5. ročníku slovenského kola soutěže Komenský a my v Nitře dne 19. 6. 2008. Průběh slavnostního udělení cen, témata 5. ročníku soutěže, její účastníci a sponzoři. Výtvarná výchova jako nová forma seberealizace člověka.

090

929.001.5(Komenský, J.A.)

Warum Comenius' Clamores Eliae ein blosser Arbeitstext geblieben sind : drei neue Vorspiele eines neuen Zeitalters [Proč zůstaly

Komenského Clamores Eliae pouze pracovním textem : tři nové předzvěsti nových století] / Julie Nováková - 1 pozn., 2 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 426-428.

Důvody vzniku Komenského poznámkového sešitu nazvaného Clamores Eliae, který si založil kolem poloviny 60. let 17. století. Jeho obsah a uspořádání jednotlivých zápisů. Potřeba zásahu nového Eliáše do evropského politického dění a předpoklad Komenského, že si Bůh vyvolil k této úloze jeho. Propagandistická cesta přítele a nadšeného obdivovatele Komenského J. J. Redingera do Francie s ukázkami prací „učitele národů“. Jednání s vlivnými francouzskými politiky. Připojení spisu Clamores Eliae k rukopisům, které vznikly dříve. Jeho rekonstrukce a zpřístupnění v polovině 20. století.

091

929.001.5(Komenský, J.A.):371.384:371.278:(437.1/3)

Zpráva o 6. ročníku soutěže a jejím ústředním kole v Brandýse nad Orlicí / Jana Přívratská - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 84-87.

Zpráva o průběhu ústředního kola soutěže Komenský a my, které se konalo ve dnech 26.–28. 3. 2008 v Brandýse nad Orlicí. Tři kategorie soutěže, jejich tematika a přibližné počty žáků ze 66 základních a středních škol. Do ústředního kola se jich probojovalo 213. Výsledková listina. Informace o doprovodných kulturních a poznávacích akcích, finančním zajištění soutěže a udělených cenách. Příprava 7. ročníku soutěže.

092

929.001.5(Komenský, J.A.)

Zpráva o činnosti Unie Comenius za rok 2007 s výhledem na rok 2008 / Martin Steiner - [čeština]

In: Unie Comenius : bulletin - ISSN 1213-1776 - Roč. 16, č. 27-28 (2008), s. 75-83.

Zpráva o činnosti Unie Comenius za r. 2007 se zabývá badatelskou a publikační prací členů Unie, a to i v zahraničí, environmentálním vzděláváním, které se soustřeďuje na mimopražské občany, a projektem pro šíření znalostí o J. A. Komenském a české kultuře v zahraničí. Podrobně informuje o tématech a průběhu 5. ročníku soutěže Komenský a my. Důležitá byla i účast členů Unie na přípravě mezinárodní konference Odkaz Jana Amose Komenského kultuře vzdělávání, která se uskutečnila ve dnech 15.–17. 11. 2007 k 350. výročí prvního vydání souboru pedagogických spisů Opera didactica omnia. Opomenuta není ani spolupráce se zahraničními komeniologi a dokončování projektu Encyclopaedia Comeniana.

HISTORIE

093

94 (Komenský, J.A.)

Comenius und der Aufstand der böhmischen Stände [Komenský a povstání českých stavů] / Noemi Rejchrtová - 43 pozn., 3 obr. - [němčina]

In: Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] – Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - s. 409-425.

Diskuze o významu povstání českých stavů a bitvy na Bílé hoře pro české dějiny není mezi českými historiky dosud uspokojivě ukončená. Na základě současných vědomostí můžeme však zaujmout stanovisko k postoji J. A. Komenského k těmto událostem. Komenský byl proti politizaci náboženského konfliktu. Kritizoval špatnou připravenost povstání a naivitu jeho vůdců. V průběhu života se jeho kriticismus zvyšoval. O nebezpečí politizace náboženství uvažoval až do konce života.

EXCERPOVANÉ SBORNÍKY

I.

Comenius und der Weltfriede / herausgegeben von Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch ; unter Mitarbeit von Beate Motel ... [et al.] - Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - (váz.) - 992 s.

II.

Slovanské literatury a dnešek / Ivan Dorovský - Vyd. 1. - Brno : Masarykova univerzita, 2008 - ISBN 978-80-210-4667-2 (brož.) - 240 s.

JMENNÝ REJSTŘÍK

Ve jmenném rejstříku jsou zahrnuti jak původci (autoři, redaktoři, překladatelé), tak osoby, o nichž se pojednává – s výjimkou J. A. Komenského, neboť jeho osoby a díla se do jisté míry týkají všechny zpracované záznamy, a redaktorů sborníku Comenius und der Weltfriede, jehož příspěvky tvoří velkou část letošního Přehledu komeniologické literatury.

Althusius, Heinrich 048	Čiževskij, Dmitrij 019, 085
Augustin 054	Dejmek, Jaroslav 011
Bacon, Francis 023, 054	Delongová, Jindra 073
Bakoš, Ludovít 068	Descartes, René 025, 033
Ballauff, Theodor 077	Dietrich, Veit-Jakobus 028
Beck, Heinrich 039	Dilthey, Wilhelm 067
Beer, Jürgen 042, 056, 079	Doležalová, Monika 010
Beneš, Jiří 001, 008, 032, 088	Dorovský, Ivan 062
Bodin, Jean 048	z Dražova, Martinius, Samuel 032
Bok, Václav 082	Erasmus Rotterdamský, Desiderius 047, 056
Bräuer, Gottfried 047	Eykman, Walter 059
Campanella, Tommaso 023	Flitner, Andrea 076
Carpay, Jacques 033	Foerster, Friedrich Wilhelm 058
Comte, Auguste 067	Foltýn, Tomáš 022
Čapková, Dagmar 018	Formizzi, Giordano 080
Čečetka, Juraj 018, 072	

Fritsch, Andrea	Kochlevski, Kristian Ambrož
078	074
Fučíková, Renáta	Konečný, Matouš
081	005
Galilei, Galileo	Korthaase, Werner
006	007, 008, 023, 043, 044, 045,
Grau, Conrad	046, 084
006	Krumpholc, Josef
Grotius, Hugo	060
048	Kuhn, Thomas S.
Hajíček, Jakub	077
077, 086, 087	Kumpera, Jan
Hauff, Sigurd	052
053	Lange, Christian Lous
Hecht, Hartmut	036
025	Laurien, Hanna-Renate
Heidegger, Martin	064
077	Leibniz, Gottfried Wilhelm
Hendrich, Josef	006, 007, 017, 019, 025, 027
060	Leinonen, Markku
Herbart, Johann Friedrich	041
077	Lipsius, Justuj
Herold, Vilém	048
044	Luther, Martin
Hoburg, Christian	047
055	Mahnke, Ditrich
Hýbl, František	027
014, 060	Machiavelli, Niccolo
Ivanovičová, Júlia	050
089	Maresius, Samuel
Jablonski, Daniel Ernst	033
006, 007	Meyer, Sabine
Jeremiáš	066
031	Mnich, Roman
Kandel, Isaac Leon	085
024	Moll, Konrád
Kant, Emmanuel	017
017, 019, 065	Molnár, Amedeo
Karel Gustav	031
042	

Moore, Thomas 023, 038	Průka, Miloslav 016
Motel, Beate 008	Přívratská, Jana 083, 091
Müller, Hans-Joachim 034, 049	Přívratský, Vladimír 075
Nastoupilová, Alena 004, 005	Redinger, Johann Jakob 055, 090
Németh, S. Kapalin 055	Rejchrtová, Noemi 093
Newton, Isaac 006	Rexová, Kristina 082
Nicolaus Cusanus 038	Röhrs, Hermann 065
Nipkow, Karl Ernst 063	Rottenová, Elizabeth 058
Nováková, Julie 090	Rousseau, Jean-Jacques 065
Paďour, Josef 013	Ružička, Vlado 070
Palacký, František 088	Rybák, David 026
Pánek, Jaroslav 084	Seibt, Ferdinand 038
Pareus, David 048	Serrarius, Petr 033
Patočka, Jan 003, 030	Schadel, Erwin 051
Pavlovská, Marie 073	Schaller, Klaus 001, 002, 003, 077, 087
Pešková, Jaroslava 021	Schilfert, Bernard 048
Piaget, Jean 057, 061	Schmidt, Günter Rudolf 037
Pöggeler, Franz 058	Skytte, Bengt 007
Popelová, Jiřina 087	Sook Jong Lee 035, 061
Prázný, Aleš 071	Steiner, Martin 015, 092

Šubrtová, Milena
081
Tremel, Alfred Karl
029
Uhlířová, Jana
088
Urbánek, Vladimír
050
Vajcik, Peter
069

Valerianus Magnáš
049
Vierck, Henning
020
Voigt, Uwe
040, 054
Wells, H. G.
046
Zemek, Petr
008, 009